

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato 23.06.2014
Vår referanse 2014/3474
Arkiv nr. 461.2
Deres referanse

Inspeksjonsrapport

2014.006.I.FMHE

GIVAS IKS,
Oterv. 9
2211 Kongsvinger

Inspeksjon ved Kongsvinger avløpsanlegg og Sand avløpsanlegg

Dato for inspeksjonen: 19.06.2014
Rapportnummer: 2014.006.I.FMHE /2014.011.I.FMHE
Saksnr.: 2014/3474

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Stine Engen
Hanne Rolsdorph
Svein Bakken
Anna Lødding
Tore Strandberg

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Kongsvinger avløpsanlegg og Sand avløpsanlegg, 19.06.2014:

Fylkesmannen avdekket 2 avvik og 4 anmerkninger:

- Sand renseanlegg overskred fosforrensekravet for 2013 (*avvik*)
- Oversikt over utslipp fra overløp på ledningsnett er mangelfull (*avvik*)
- Anleggseier har ikke fullført forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer
- Oversikt over ledningsnett er ikke fullstendig dokumentert og registrert
- Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved renseanleggene
- Det er ikke utarbeidet egen handlingsplan på grunnlag av utført ROS-analyse

Selskapet må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2014** på at avvikene er rettet. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten (GIVAS IKS)

Organisasjonsnr : 989 352 385	Eies av: 989 016 245
Besøksadresse: Oterv. 9, 2211 Kongsvinger	Telefon: 62 80 82 00
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000	E-post: post@givas.no

Kontrollert anlegg

Navn: Kongsvinger avløpsanlegg/Sand avløpsanlegg	Anleggsnr: 0402.0051.01/0418.0018.01
Kommune: 0402 Kongsvinger/0418 Nord-Odal	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 2 (Kongsv.)/3 (Sand)
Tillatelse gitt: 13.12.2006/13.12.2006	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av renskrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og renskrav for 2013
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2013
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Inspeksjonen omfatter både Kongsvinger avløpsanlegg og Sand avløpsanlegg.

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Selskapet plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2014**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 2 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 15.05.2014). Dette betyr at dere skal betale *kr. 15 600* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1:

Sand rensesanlegg overskred fosforrensekravet for 2013.

Avvik fra: Utslippskrav satt i tillatelse 2006.052.T av 13.12.2006
Forurensningsforskriften § 14-2, § 14-11, § 14-12, § 14-13
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)

Kommentarer:

Sand RA overskred fosforrensekravet for 2013. Dette skyldes spesielt en dårlig verdi på augustprøven. Selskapet stiller spørsmål ved om det kan ha vært feil ved prøveuttaket eller laboratoriets analyse, men dette ble ikke tatt opp med laboratoriet da analyseresultatet ble levert. Sand RA hadde også overskridelse av KOF-kravet i 2012. Fylkesmannens oppfølging

av Sand RA har det senere vært basert på at dette anlegget skal nedlegges og erstattes av et nytt renseanlegg i Nord-Odal innen kort tid. Det er ikke påkrevet å redegjøre ytterligere for denne overskridelsen nå, men Fylkesmannen ber om å bli holdt orientert om videre framdrift vedrørende planer og oppstart av bygging av nytt renseanlegg.

Kongsvinger RA overholdt rensekravet for 2013. Kongsvinger RA har overløp foran kjemisk trinn og i pumpestasjon foran innløpet utenfor renseanlegget. Sistnevnte overløp måler ikke mengde (jf. avvik 2).

Daglig driftskontrollmålinger og styringsparametere er siktedyp og pH. Orto-P måles kun ved mistanke om driftsforstyrrelser. Dokumenterte analyseverdier av orto-P kan være til nytte ved undersøkelser og vurdering av årsaker og driftsproblemer ved overskridelser av rensekravene til utslippskontrollen.

Renseanleggene har relativt lite driftsproblemer som følge av tilførsler av prosessavløp. Fettspisende bakterier doseres på nettet der dette er formålstjenlig. Store mengder fremmedvann ved nedbør og snøsmelting utgjør et problem ved flere anlegg. Ved Kongsvinger kan tilført mengde tredobles. Avlastning ved renseanlegget forekommer.

Glåmdalsregionen planlegger og skal lokalisere nytt slambehandlingsanlegg innen 31.12.2018. Lokalisering i tilknytning til Kongsvinger RA er en aktuell mulighet. I så fall vil Kongsvinger RA bli tilpasset sekundærrensekravene.

Avvik 2:

Oversikt over utslipp fra overløp på ledningsnett er mangelfull.

Avvik fra:

Forurensingsforskriften § 14-5 Avløpsnett

Kommentarer:

Overløpsutslipp er mangelfullt dokumentert. Samtlige pumpestasjoner i Kongsvinger er tilknyttet driftskontrollanlegget. Overløpenes varighet blir registrert, men rutiner og grunnlag for omregning til utslippsmengder er ikke tilstrekkelig etablert. Bl.a er uttak av utslippsdata fra driftskontrollanlegget svært arbeidskrevende. Programmet gir ikke mulighet for uttak av statistikk og samlede oversikter, slike data må hentes ut fra hver enkelt stasjon. Samlet omfatter nettet ca. 150 stasjoner.

I Nord-Odal er 8 av 14 pumpestasjoner ikke tilknyttet driftskontrollanlegget. Ved disse stasjonene blir ikke overløpsdrift tidsregistrert. Noen stasjoner i Nord-Odal mangler også overbygging eller vegtilknytning.

Ledningsnett i Kongsvinger har ett driftsoverløp utenom nødoverløp i pumpestasjoner. Overløpsdrift varsles via sms. Overløpet, samt ledningene oppstrøms, står foreløpig oppført for sanering i 2018. Grue/Kirkenær har også ett driftsoverløp.

Det forekommer også noe uregistrert overløpsdrift fra kummer, spesielt i Nord-Odal. Driftsoppfølging ved pumpestasjonene er tilpasset behov utfra bl.a. status for tilknytning til driftskontroll. Noen stasjoner besøkes ukentlig, andre annenhver uke og noen månedlig.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Anleggseier har ikke fullført forberedelser med å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

Kommentarer:

I samarbeid med Kongsvinger kommune har GIVAS beskrevet planer og gjennomført tiltak i Vannmiljøplanen. Det er bl.a. nedfelt at overvann fra ny bebyggelse skal behandles lokalt, og ikke øke overvannsmengden på ledningsnett. GIVAS arbeider for at bestemmelsene må tas inn i reguleringsplaner. Det er også foreslått overfor de andre eierkommunene at det utarbeides vannmiljøplan etter modell i Kongsvinger.

GIVAS deltar i Driftsassistansens/COWIs prosjekt for utarbeidelse av mal for ROS-analyser. Forslag til klimarelatert ROS-analyse foreligger nå.

GIVAS anser at Kongsvinger ikke har noe generelt overvannsproblem, men en kjenner til lokale problemområder hvor det er behov for tiltak. For øvrig er sanering av fellesnett en viktig strategi for GIVAS.

Anmerkning 2

Oversikt over ledningsnett er ikke fullstendig dokumentert og registrert.

Kommentarer:

Kongsvinger avløpsnett har 7 % (8 km) fellesnett. Fullført sanering av dette ligger utenfor nåværende saneringplanperiode (2021). Nord-Odal har kun separat spillvann-/overvannsnett, men en stor andel av nettet har manglende registrering på materiell og alder. Nord-Odals nett er tilknyttet flere private kloakklag. Data for disse ledningene er særlig mangelfullt registrert. Registreringer av stikkledning er mangelfullt i samtlige kommuner, men GIVAS har scannet tegninger fra byggesaker fra arkivet i kommunene og registrert dette i egen oversikt. En ansatt arbeider med registreringer i Gemini på heltid.

Feilkoblinger på nettet antas å være få, men har trolig noe mer omfang i Eidskog. Utførte saneringstiltak merkes, og best på vannforsyning, hvor resultatet i form av redusert levert mengde er godt dokumentert.

Vaktordningen består av vaktlag på tre personer, hvorav disse har ansvar for hver sine ansvarsområder (vann, avløp og ledningsnett). Nord-Odal har egen vaktordning.

Anmerkning 3

Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved rensaneanleggene.

Kommentarer:

Kongsvinger RA er foreløpig ikke godkjent for prøvetaking innenfor Driftsassistansens akkreditering. Returstrømmer må fjernes fra innløpsprøvene, det må derfor etableres en egen kum for prøvetaking. Videre plan for tilpasning til akkrediteringen ved Kongsvinger er godkjenning i løpet av 2015/-16.

Godkjenning av Sand RA er utsatt i påvente av bygging av nytt rensaneanlegg.

Anmerkning 4

Det er ikke utarbeidet egen handlingsplan på grunnlag av utført ROS-analyse.

Kommentarer:

GIVAS har gjennomført ROS-analyse for Kongsvinger RA (HMS Risikovurdering RA 300), som skal rulleres årlig. Siste gjennomgang er datert 09.01.2012. Metodikk og gjennomgang synes tilfredsstillende og hensiktsmessig. Fokus er imidlertid i hovedsak rettet mot arbeidsmiljø og helserelaterte forhold i denne analysen, ytre miljø er i begrenset grad vurdert. Dokumentet «Grunnlag for utarbeidelse av beredskapsplan for avløp i GIVAS», datert 19.12.2013, inneholder en generell sammenstilling ROS-analyser uavhengig av rensedistrikt. I denne sammenstillingen er ytre miljø tema. Med utgangspunkt i gjennomførte ROS-analyser er det satt opp en prioritert liste over uønskede hendelser. Ifølge innledende beskrivelse av lista skal hendelsene håndteres delvis med tiltak og prosedyrer i den daglige drift, mens andre vil inngå i beredskapsplanen. Tiltak vil også bli tatt inn i Handlings- og økonomiplanen. Status for tiltak med de kartlagte hendelsene vil bli oppdatert i forbindelse med den årlige gjennomgangen av ROS-analysene. Foreløpig er det ikke etablert gode nok rutiner for å foreta denne gjennomgangen.

Selskapet bes vurdere om disse tiltakene og rutinene fullt ut erstatter behovet for en egen tiltaksplan.

Gjennom ROS-analysene har relativt mange hendelser fått høyt risikoprodukt (i rød eller gul del av analyseskjemaet). «Røde» hendelser, de med høyest risikoprodukt, blir i tillegg registrert i avvikssystemet. Selskapet vurderer om de kan ha vurdert noen hendelser for strengt.

8. Andre forhold

Hovedplan/saneringsplan:

Selskapet har utarbeidet en ny saneringsplan: «Handlings- og økonomiplan – Overordnet saneringsplan 2014-21». Denne omfatter bl.a.:

-Kommunevis tilstandsvurdering

-Områdevis tiltaksprioritering (innenfor hver enkelt kommune), basert på samtaler med driftspersonell m.m.

Planen omfatter ikke stikkledninger.

Nord-Odal hadde en hovedplan som hadde mye fokus på ledninger. GIVAS har foretatt en omfordeling fra tiltak på ledninger til kummer og pumpestasjoner.

Strategier/mål/funksjonsmål:

Overordnede mål er bl.a. å overholde «God standard» på alle vurderingskriterier i «bedre VA», Norsk Vanns system for å måle og vurdere tilstanden for kommunale VA-tjenester. Disse kriteriene er knyttet til konkrete krav og tallverdier. Indirekte er det dermed også tallfestet funksjonsmål. Disse blir evaluert, bl.a. gjennom «bedre VA».

Det er ikke satt funksjonsmål til maksimal fremmedvannsmengde/innlekking. Gjennom de nye utslippstillatelsene vil det bli satt krav til at funksjonsmål for fremmedvannsmengde skal tallfestes innen 31.12.2016. Selskapet har satt kvalitative mål om at bl.a. åpne kummer skal tettes og at fellesledninger skal separeres.

Forankring i ledelse

GIVAS sin årsrapport sendes styret og representantskapet.

Denne inneholder bl.a. diagram med årskostnader fordelt på aktiviteter for de senere år.

Innsats på sanering har økt.

Avviksbehandling

Selskapet synes å ha etablert gode rutiner for registrering og behandling av avvik. Forhold som skal avviksbehandles er f.eks.: Brudd på regelverk, hendelser som ikke kan utbedres straks, alle hendelser som kan medføre forurensning/økte utslipp. Utslippsmengder stipuleres i forbindelse med slike utslipp.

Det avholdes månedlige avviksmøter. Rutiner for å gi informasjon om oppfølging av meldte avvik tilbake til vedkommende som har registrert dem, oppleves å ha blitt bedre.

Selskapet er i ferd med å ta i bruk et nytt system for behandling av avvik – Landax. Dette programmet gir bedre muligheter for presentasjon og behandling av avvikene, bl.a. liste over alle åpne avvik.